

Nádas István A Testvéreivel

Ez a kép Kiskunhalason készült. Ez én vagyok (balra), itt lehettem olyan 8-9 éves, tehát akkor a kép 1928-ban vagy 1929-ben készült. A jobb szélén a középső öcsém, Laci van, és középen van a legkisebb öcsém, Anti. A nő egy nevelőnő volt. Amikor 1928-ban férjhez ment a nővérem, Mancsi, a sógoromnak fixa ideája volt, hogy német nyelvű nevelőnőt vegyenek. Fräuleinnak hívtuk. A nevére nem emlékszem. Ausztriából jött, azt tudom, Budapesten közvetítették ki. Budapesten voltak ilyen állásközvetítők, onnan közvetítették ki. Egy nagyon egyszerű, tiszta, rendes, szolidan öltözködő,

nem fiatal, olyan 35 év körüli lehetett. Nagyon jó viszonyban voltunk, nagyon szerettük, ő is bennünket, de inkább csak nevelőnő volt. Valamennyire tudott magyarul, amikor hozzánk került, de jól nálunk tanult meg. Mi nagyszerűen megtanítottuk őt magyarul. Ő igyekezett, hogy tanítson minket németül, de nem sok sikerrel. A mi nagy házunkban volt egy külön szobája, ott lakott. Több mint egy évig volt nálunk. Azért ment el aztán, mert nem volt két krajcár, és miután látták az édesanyámék, hogy nem sok haszna van, a legnagyobb barátsággal elváltunk tőle. Édesanyám özvegyen nevelt bennünket. Már ez is egy erőn felüli vállalkozás volt, hogy nevelőnőt vállalt.

Édesapám 1927-ben meghalt. 37 évesen édesanyám öt gyerekkel özvegyen maradt. Nagyon szegények voltunk, de ő hallatlanul sokat dolgozott az üzletben. Pestre járt, bevásárolt és az unokaöccse, a Laci ott volt még nálunk, és lassan kezdtek a nővéreim is fölnőni, ők is egy kicsit segítettek. Otthon mindig volt egy háztartásbeli, aki mindenest is ott volt, neki kellett főzni, takarítani meg mosni. Az én gyerekkoromban mindig volt, amíg az édesanyám dolgozott. Már ezzel a fejjel, amin én is keresztülmentem, tudom, hogy milyen lehet öt gyerekkel egyedül. És a legtisztességesebb módon nevelt fel, mindenünk megvolt, amire szükségünk lehetett. Egy születésnap azt jelentette, hogy kapott valami kis ajándékot, egy tábla csokoládét -- szóval nagyon szerényen éltünk, de mindenünk megvolt.

A házunkat édesanyám első házassága idején vette, ez téglán alapon vályogfalakból volt. Nagyon szép, ötszobás, nyitott verandás lakás volt, és én ott éltem le az életemet 18 éves koromig. Aztán oda bevezették még az édesapám halála után a vizet. Kialakítottak egy udvari nyomós kútról vezetett fürdőszobát úgy, hogy a tartály fönt volt a padlásán, oda először kézzel (később motorral) föl pumpálták a tartályba a vizet, és onnan fürödtünk. De az nem iható víz volt, csak fürdésre és mosogatásra használtuk. Egy héten egyszer, általában a hét végén, valószínűleg szombat este, fürdőztünk kádban, a többi napon lavórban mosakodtunk reggel, este. Gáz nem volt. Sparhertünk volt, széntüzeléses [Sparhelt vagy sparherd, "spór", főleg a 20. század első felében használatos konyhai tűzhely: lehetett benne fával is, szénnel is tüzelni, öntöttvasból készült tetején - "platniján" - főztek, és volt sütője is, valamint néhány liter víz melegítésére szolgáló tartálya. - A szerk.]. Kályhafűtés volt.